

УДК 342.851

DOI <https://doi.org/10.32782/3041-1351/2026-2-9>

Лісовець Олег Васильович

доктор педагогічних наук, професор,
проректор з наукової роботи та інноваційної діяльності,
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
lisovets.ov@ndu.edu.ua

ORCID ID: 0000-0002-4641-3121

Кириченко Наталія Анатоліївна

викладач кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи,
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
e-mail: kyrychenko.na@ndu.edu.ua

ORCID ID: 0009-0008-9601-4349

Суханов Ігор Валерійович

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
sukhanov.ihor71@gmail.com

ORCID ID: 0009-0004-0847-1648

ПРОФЕСІЙНА АВТОНОМІЯ ПРАЦІВНИКА ПРОБАЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТНИЙ РЕСУРС РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ПІДЛІТКІВ

Вступ. У статті розглядається проблема трансформації служби пробації в умовах реформування правоохоронної системи України та воєнного соціуму. Актуалізується необхідність переосмислення ролі працівника пробації як ключового суб'єкта ресоціалізації підлітків, які перебувають у конфлікті із законом, з урахуванням цифровізації, міжвідомчої взаємодії та зростання складності форм підліткової делінквентності.

Метою роботи є теоретичне обґрунтування професійної автономії працівника пробації як базової умови ефективної ресоціалізації підлітків та доведення необхідності трансформації критеріїв оцінювання пробаційної діяльності від формально-бюрократичних показників до якісних індикаторів соціального благополуччя.

Наукова новизна полягає у концептуалізації професійної автономії працівника пробації як суб'єктного ресурсу ресоціалізації, обґрунтуванні феномену «професійного спротиву» як конструктивної стратегії захисту інтересів дитини, а також у розробленні підходу до оцінювання ефективності пробації на основі багатовимірних якісних індикаторів. Запропоновано трактування діяльності працівника як форми соціального інженерингу та «соціального збирання» особистості підлітка.

Методи дослідження. У дослідженні використано комплекс теоретичних методів: аналіз і узагальнення наукової літератури, нормативно-правових актів та аналітичних матеріалів; порівняльний аналіз міжнародного досвіду (зокрема норвезької та естонської моделей пробації); системний та концептуальний аналіз для обґрунтування авторських підходів до професійної діяльності працівника пробації.

Висновки. Доведено, що ефективність ювенальної пробації безпосередньо залежить від рівня професійної автономії працівника, здатності до етичного судження та міжвідомчої координації. Обґрунтовано необхідність переходу до людиноцентричної моделі пробації, що передбачає зменшення бюрократичного навантаження, впровадження цифрових інструментів та орієнтацію на якісні показники соціального благополуччя підлітка. Встановлено, що сучасна пробація трансформується у сервісно-орієнтовану систему підтримки, спрямовану на відновлення соціальних зв'язків і забезпечення сталих позитивних змін особистості.

Ключові слова: соціальна робота, служба пробації, професійна автономія, ресоціалізація підлітків, соціальний інженеринг, міжвідомча координація.

Lisovets Oleg Vasylovych

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Vice-rector for Scientific Work and Innovative Activities,
Nizhyn Mykola Gogol State University

Kyrychenko Nataliia Anatoliivna

Lecturer at the Department of Social Pedagogy and Social Work,
Nizhyn Mykola Gogol State University

Sukhanov Ihor Valeriiovych

PhD student,
Nizhyn Mykola Gogol State University

THE PROFESSIONAL AUTONOMY OF PROBATION OFFICERS AS A KEY RESOURCE FOR THE RESOCIALIZATION OF ADOLESCENTS

Introduction. This article examines the issue of transforming the probation service in the context of reforming Ukraine's law enforcement system and wartime society. It highlights the need to rethink the role of the probation officer as a key agent in the resocialization of adolescents in conflict with the law, taking into account digitalization, interagency cooperation, and the increasing complexity of forms of adolescent delinquency.

Purpose and objectives of the article is to provide a theoretical justification for the professional autonomy of probation officers as a fundamental condition for the effective resocialization of adolescents and to demonstrate the need to transform the criteria for evaluating probation activities from formal-bureaucratic indicators to qualitative indicators of social well-being.

The scientific novelty lies in conceptualizing the professional autonomy of probation officers as a subjective resource for resocialization, substantiating the phenomenon of "professional resistance" as a constructive strategy for protecting the child's interests, and developing an approach to evaluating the effectiveness of probation based on multidimensional qualitative indicators. The study proposes interpreting the probation officer's activities as a form of social engineering and "social shaping" of the adolescent's personality.

Research Methods. The study employed a range of theoretical methods: analysis and synthesis of scientific literature, regulatory and legal acts, and analytical materials; comparative analysis of international experience (in particular, the Norwegian and Estonian probation models); and systematic and conceptual analysis to substantiate the author's approaches to the professional activities of probation officers.

Results. It has been demonstrated that the effectiveness of juvenile probation directly depends on the level of professional autonomy of the officer, their capacity for ethical judgment, and interagency coordination. The necessity of transitioning to a person-centered model of probation has been substantiated, which entails reducing bureaucratic burdens, introducing digital tools, and focusing on qualitative indicators of adolescents' social well-being. It has been established that modern probation is transforming into a service-oriented support system aimed at restoring social ties and ensuring sustainable positive changes in the individual.

Key words: *social work, probation service, professional autonomy, resocialization of adolescents, social engineering, interagency coordination.*

Вступ. Сучасний стан трансформації правоохоронної системи України та її поступова інтеграція в європейський правовий простір актуалізують необхідність фундаментального та всебічного переосмислення інституту ювенальної пробації. Ми розглядаємо цей інститут не просто як сукупність регламентованих юридичних процедур, а як складну, багатогранну соціально-педагогічну систему, що має на меті не формальний контроль, а глибоку ресоціалізацію особистості. У межах сучасного підходу, орієнтованого на людину та суспільство пробація постає як стратегічна та критична точка перетину державних інтересів, спрямованих на безпеку громади, та індивідуальної траєкторії розвитку неповнолітньої особи, яка внаслідок певних чинників опинилася у конфлікті із законом. Детальний аналіз цієї проблеми дає вагомі підстави стверджувати, що підліток у системі пробації є передусім репрезентантом глибокого системного фіаско базових інститутів соціалізації. Сім'я, яка в силу різних причин не забезпечила дитині базової безпеки, емоційної підтримки та прийняття; школа, яка замість педагогічного супроводу вдалася до деструктивної стратегії виштовхування «незручного» або «складного» учня; територіальна громада, що проігнорувала потреби вразливих груп населення – усе це сукупно створює ситуацію глибокої соціальної розрізненості та відчуження. У таких обставинах працівник пробації, однією з основних задач якого на сьогодні є соціально-виховна робота, змушений долати наслідки цієї багатовекторної ізоляції, працюючи в умовах гострого дефіциту ресурсів та критичних часових обмежень. Таким чином, професійна діяльність у цьому секторі виходить далеко за межі звичайного адміністративного нагляду, трансформуючись у специфічну форму соціального інженерінгу. Ця

діяльність спрямована на комплексну реінтеграцію особистості, чий життєві зв'язки були системно розірвані у часі, просторі та ціннісно-нормативному вимірі, що вимагає від фахівця не лише виконання функцій, а й здатності до побудови нових соціальних мостів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання теоретико-методологічного обґрунтування функціонування ювенальної юстиції та соціально-педагогічного супроводу підлітків, які перебувають у конфлікті із законом, становлять предмет ґрунтовних наукових розвідок вітчизняних дослідників. Фундаментальне теоретичне підґрунтя для розуміння сутності соціальної профілактики та механізмів ресоціалізації делінквентної молоді закладено у працях О. Безпалько, І. Зверевої, А. Капської, де зазначені процеси розглядаються крізь призму комплексної соціально-педагогічної підтримки вразливих груп молоді, що є базисом для розробки сучасних реабілітаційних стратегій.

Проблематика безпосереднього впровадження інституту пробації в Україні, аналіз її юридичних аспектів та специфіка практичного застосування заходів впливу щодо неповнолітніх детально висвітлені у публікаціях О. Беци, М. Панасюка, В. Шкадюка, Д. Ягунова, О. Костенка, І. Куци, Н. Крестовської, Г. Міньковського, Г. Мошака та ін. Авторами розкрито правову природу пробації та окреслено вектори її інтеграції у правоохоронну систему.

Проте, попри значний масив напрацювань, стрімка цифрова трансформація підліткового середовища та кризовий стан воєнного соціуму станом на 2026 рік вимагають докорінного оновлення наукового погляду на професійну суб'єктність працівника пробації. У наявних дослідженнях недостатньо висвітленим залишається латентний конфлікт між

гуманістичним спрямуванням професійної діяльності та деструктивним формально-бюрократичним тиском системи управління. В умовах, коли соціокультурна дестабілізація та воєнні дії формують специфічний, багатоплановий тип травматизації підлітків, роль працівника пробації вимушено трансформується: від позиції «контролера-наглядача» до позиції ментора та системного координатора реабілітаційних послуг.

Це створює об'єктивну потребу в науковому обґрунтуванні нових підходів до професійної діяльності, де розвинена етична складова та право на автономне професійне судження мають превалювати над механістичним виконанням адміністративних регламентів. Аналіз засвідчує, що поза увагою науковців часто залишається питання професійного спротиву працівника пробації як інструменту збереження професійної гідності в умовах бюрократичного тиску. Таким чином, актуальним стає науковий пошук, спрямований на деконструкцію застарілих управлінських моделей та виокремлення чинників, що забезпечують ефективність працівника пробації в умовах сучасних соціальних викликів та системного опору середовища.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні професійної автономії працівника пробації як базової умови ефективної ресоціалізації підлітків та доведенні необхідності трансформації критеріїв оцінювання пробаційної діяльності від формально-бюрократичних показників до якісних індикаторів соціального благополуччя дитини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Реалізація гуманістичної місії ресоціалізації підлітків у сучасних реаліях стикається з низкою об'єктивних регуляторних та ресурсних викликів, пов'язаних з необхідністю балансування між виконанням формальних адміністративних процедур і забезпеченням індивідуалізованої соціально-виховної роботи. Незважаючи на послідовні реформи, система пробації все ще частково функціонує в умовах значного обсягу документообігу та орієнтації на кількісні показники ефективності, що іноді ускладнює повноцінну реалізацію принципів індивідуалізації, закріплених у ст. 4 Закону України «Про пробацію» [2].

У цьому контексті спостерігається феномен, який можна визначити як переважання формально-орієнтованих підходів у оцінці діяльності. Ідеально оформлена документація, своєчасна звітність та відсутність формальних рецидивів протягом іспитового строку часто виступають ключовими критеріями, тоді як нелінійна динаміка внутрішніх змін підлітка, таких як подолання травм, відновлення родинних зв'язків, формування навичок відповідальної поведінки, вимагає значно більшої уваги та гнучкості. Це створює певний тиск на працівника пробації, який змушений розподіляти обмежений час між обов'язковою звітністю та безпосередньою взаємодією з неповнолітнім.

Водночас ці виклики системно долаються завдяки державній політиці реформування. Затвердження Оперативного плану реалізації у 2025 і 2026 роках

Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року [8] передбачає активне впровадження цифрових інструментів, зокрема розробку та випробування мобільного застосунку «Е-пробація» [1], що суттєво скорочує паперовий документообіг і вивільняє час для соціально-виховної роботи.

Потужним ресурсом подолання таких викликів стала розбудова партнерської мережі: станом на 30 червня 2025 року уповноважені органи з питань пробації співпрацювали з 2670 партнерськими організаціями, які надали 6361 захід допомоги 14 361 суб'єкту пробації, у тому числі 549 неповнолітнім [5]. Ця співпраця забезпечує комплексне покриття криміногенних потреб, включаючи психосоціальну підтримку, освіту та дозволяє, що дозволяє працівнику пробації виступати координатором реабілітаційних послуг, а не лише виконавцем регламентів.

Такий підхід трансформує адміністративні вимоги з потенційної перешкоди в рамки, що дозволяють реалізувати професійну автономію та етичне судження. Працівник пробації отримує можливість захищати найкращі інтереси дитини в умовах воєнного соціуму та цифрових загроз, поєднуючи контроль з глибинною ресоціалізацією. Саме завдяки цим заходам професійна діяльність виходить за межі механістичного виконання, стаючи специфічною формою соціального інженерінгу, спрямованою на відновлення розірваних соціальних зв'язків підлітка. Особливої уваги та детального наукового розбору потребує розгляд ювенальної пробації як унікального вузла міжвідомчої взаємодії в громаді. Практичний досвід переконливо свідчить, що реальна ефективність ресоціалізації підлітка безпосередньо залежить від здатності працівника пробації виступати системним координатором розрізнених соціальних, медичних та освітніх сервісів, судів та правоохоронних органів. У сучасних умовах ця роль реалізується в межах послідовно впроваджуваних державних механізмів міжвідомчої координації, які дозволяють долати окремі регуляторні виклики перехідного періоду реформ.

Хоча окремі адміністративні процедури узгодження ще потребують певного часу, система активно переходить до гнучкіших і оперативніших форм взаємодії. Зокрема, затвердження Порядку взаємодії уповноважених органів з питань пробації та служб у справах дітей, органів соціального захисту населення під час здійснення пробації щодо неповнолітніх засуджених осіб до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі під час здійснення пробації щодо неповнолітніх засуджених до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі [9] чітко визначає механізми спільної роботи, що значно прискорює надання допомоги та унеможливує формальні затримки. Завдяки цьому працівник пробації сьогодні має змогу ефективно «зшивати» розрізнені зусилля медичних установ, центрів зайнятості, служб у справах дітей та громадських організацій, виступаючи не виконавцем формальних норм, а медіатором високого рівня та системним координатором реабілітаційних послуг. Таке «соціальне зби-

рання» особистості підлітка вимагає від працівника пробації не лише глибокої юридичної та психологічної компетентності, а й високої етичної культури та професійної ініціативи.

Саме цій здатності працівника пробації оперативно реагувати на реальні, життєво важливі потреби дитини в умовах міжвідомчої координації і присвячується наш аналіз професійної автономії. Професійна суб'єктність у сфері ювенальної пробації проявляється сьогодні як конструктивна ініціатива, що дозволяє поєднувати контрольні функції з індивідуальною ресоціалізацією в межах етичних та правових стандартів. Коли виникають ситуації, за яких формальні вимоги потребують додаткового узгодження (наприклад, при оцінці позитивної динаміки в навчанні чи припиненні вживання психоактивних речовин), працівник пробації має можливість обґрунтовано відстоювати інтереси підлітка, спираючись на дані комплексної оцінки ризиків та рекомендації партнерів. Така професійна позиція є вищою формою етичної відповідальності, що дозволяє зберегти людиноцентричну сутність пробації та посилює її ефективність у сучасних умовах.

Таким чином, міжвідомча взаємодія трансформується у потужний ресурс ресоціалізації, де працівник пробації реалізує професійну автономію задля захисту найкращих інтересів дитини. Водночас процес відновлення особистості суттєво ускладнюється радикальною зміною профілю підліткової делінквентності. Під впливом тотальної цифровізації та воєнної дестабілізації соціуму правопорушення набувають нових форм, що вимагає від фахівця значних когнітивних та часових ресурсів для ефективного реагування.

Сучасний неповнолітній у системі пробації дедалі частіше стає суб'єктом не класичних «вуличних» правопорушень, а складних форм цифрової девіації, таких як участь у безконтактних схемах наркозбуту, кібершахрайствах, онлайн-групах деструктивного спрямування чи медіавійнах, що провокують реальну агресію в офлайн-середовищі. За даними ювенальної поліції України, лише за перше півріччя 2025 року зафіксовано майже 70 випадків вербування дітей для скоєння воєнних злочинів, включаючи кіберзлочини, поширення дезінформації та участь у цифрових загрозах. Ці тенденції вимагають від системи пробації адаптації до нових викликів, де традиційні методи профілактики (бесіди, лекції) стають недостатніми, а реальні механізми залучення підлітків до девіантної діяльності лежать у площині даркнету та зашифрованих месенджерів. Разом з тим ситуація ускладнюється глибокою травматизацією неповнолітніх у кризовому стані сучасного суспільства: втрата відчуття безпеки, соціальна дезорієнтація та прямі травматичні досвіди формують реактивну агресію чи апатію як захисні механізми. Соціально-виховна робота в таких умовах не може зводитися до формального нагляду. Вона перетворюється на комплексний терапевтичний супровід, орієнтований на травму, з обов'язковим урахуванням біологічних меж відновлення психіки після тривалого стресу.

Завдяки оновленим інструментам оцінки ризиків та потреб неповнолітніх (включаючи методичні рекомендації), а також партнерським програмам психосоціальної підтримки, працівник пробації може координувати реабілітаційні послуги з урахуванням індивідуальної динаміки змін, спираючись на дані комплексної оцінки та рекомендації партнерів (служби у справах дітей, центри психологічної допомоги, громадські організації). Це дозволяє ефективно поєднувати контрольні функції з глибинною ресоціалізацією, обґрунтовано відстоюючи інтереси дитини в межах етичних і правових стандартів, без штучного порушення дефлайнів.

Важливим аспектом, що потребує наукового осмислення, є порівняльний аналіз українського досвіду ювенальної пробації з норвезькою та естонською моделями. Там пробація діє як автономна соціальна служба з високою довірою, мінімальною бюрократією та правом фахівця самостійно визначати втручання на основі моделі Risk-Need-Responsivity (RNR), яка фокусується на ризику, потребах та індивідуальних особливостях підлітка [11]. В Україні принципи RNR активно впроваджуються: розроблено та вдосконалюються методичні рекомендації з оцінки ризиків і потреб неповнолітніх, триває цифровізація інструменту для підвищення об'єктивності та зменшення паперової роботи. Це перетворює оцінку з формальності на основу індивідуалізованих програм ресоціалізації, дозволяючи працівнику пробації реалізовувати професійну автономію в межах науково обґрунтованих підходів.

Наша концепція «соціального збирання» особистості передбачає перегляд професійної взаємодії як активного створення динамічного реабілітаційного простору – з реальною підтримкою від тренерів, менторів, волонтерів та партнерських організацій. Завершуючи аргументацію нашої позиції, необхідно підкреслити, що подолання системних викликів в інституті ювенальної пробації можливе через послідовну трансформацію філософії управління – від акценту на тотальному контролі до всебічної підтримки та довіри до професійної компетентності працівника пробації. Наукове співтовариство відіграє ключову роль у обґрунтуванні професійної автономії працівника пробації, зокрема права на етичне судження в інтересах дитини, що відповідає принципам гуманізації кримінальної юстиції та міжнародним стандартам.

Стратегія реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року [10] та Операційний план її реалізації у 2025–2026 роках [8] прямо передбачають створення умов для профілактики професійної деформації та емоційного вигорання персоналу пробації, а також формування вмотивованого та високопрофесійного колективу, здатного реалізовувати ресоціалізацію на основі сучасних методів. Це включає підвищення кваліфікації, впровадження сучасних HR-підходів та забезпечення належних умов праці, що безпосередньо сприяє збереженню професійних сенсів і запобігає вигоранню. Дослідження та практика свідчать, що працівники пробації належать

до професій з високим емоційним та когнітивним навантаженням, де першочерговою причиною вигорання часто стає когнітивний дисонанс між гуманістичною місією (глибинний менторський супровід дитини) та адміністративними вимогами (уніфікована звітність). У таких умовах «активний спротив» бюрократичним обмеженням постає не як порушення, а як конструктивна стратегія захисту інтересів дитини та самозбереження працівника як професійної особистості, що узгоджується з етичними стандартами соціономічної парадигми.

Науково обґрунтована реформа вимагає впровадження альтернативної системи оцінювання діяльності, орієнтованої на якісні індикатори реального соціального благополуччя неповнолітнього. Замість бінарної моделі «рецидив / відсутність рецидиву» пропонується багатовимірна оцінка, що включає в себе рівень відновлення конструктивної родинної комунікації; ступінь залученості підлітка до освітнього чи професійного процесу; динаміку подолання психологічних травм та розвиток навичок самостійного вирішення криз без кримінальних практик.

Така методологія зміщує фокус з зовнішнього контролю на внутрішній розвиток ресурсності особистості. Реалізація можлива завдяки радикальному скороченню документообігу та наданню працівнику пробації статусу автономного соціального експерта, чий фахове судження має пріоритет над формальними звітами. Це вимагає не лише нормативних змін, а й перепідготовки управлінського складу, де розуміння складності соціальних процесів стає ключовою кваліфікаційною вимогою.

Потужним кроком у цьому напрямі є впровадження уніфікованої оцінки ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення, що підвищує об'єктивність прогнозування та індивідуалізацію втручання, адже цифровізація пробації спрямована не на збільшення електронних звітів, а на створення інтелектуальних систем підтримки рішень, які допомагають аналізувати кейси та прогнозувати ризики.

Футурологічна візія ювенальної пробації передбачає її трансформацію в гнучку, сервісно-орієнтовану екосистему підтримки, де працівник пробації виступає визнаним лідером мультидисциплінарної команди з прямим доступом до ресурсів громади. Партнерська мережа (станом на 30 червня 2025 року – 2670 організацій, 99 % органів пробації забезпечують покриття криміногенних потреб неповнолітніх) та цифрові інструменти перетворюють професійний ентузіазм з ресурсу окремих фахівців на системну характеристику інституції. Це дозволяє ефективно захищати інтереси дитини в умовах воєнного соціуму та цифрових загроз, зберігаючи людиноцентричну сутність пробації.

Висновки і перспективи подальших досліджень. На завершення варто наголосити, що правдивий, не прикрашений аналіз реалій ювенальної пробації є актом інтелектуальної та професійної чесності науковця. Сучасна практика оцінки діяльності системи пробації, яка ще частково орієнтована на

кількісні показники, становить об'єктивний виклик перехідного періоду реформ, що вимагає подальшого вдосконалення для повної відповідності принципам гуманізації, індивідуалізації та ресоціалізації неповнолітніх осіб.

Професійна спільнота працівників пробації активно консолідується навколо ідеї посилення професійної автономії, глибокої гуманізації та дебіюрократизації пробаційного процесу. Визнання права працівника пробації на критичне професійне судження, етичну позицію та конструктивну ініціативу є ключовим шляхом до створення дійсно ефективною системою, яка здатна не лише здійснювати формальний нагляд, а реально «збирати до купи» розірвані соціальні зв'язки підлітків, повертати їм віру в справедливість соціуму, а суспільству – справжню безпеку, що ґрунтується на глибинних внутрішніх змінах особистості.

Проведений аналіз засвідчує, що ювенальна пробація в Україні сьогодні перебуває на етапі якісної трансформації. Потужним підтвердженням ефективності обраного курсу є практичні результати уніфікованої оцінки ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення, завдяки якій із 1075 неповнолітніх, які пройшли у 2025 році через ювенальну пробацію, 97 % отримали можливість виправлення без ізоляції від суспільства. Таким чином, інститут ювенальної пробації трансформується від механістичного виконання регламентів до гнучкої, сервісно-орієнтованої екосистеми підтримки, де працівник пробації виступає визнаним лідером мультидисциплінарної команди. Саме завдяки цій трансформації пробація стає справжнім інструментом ресоціалізації, що захищає найкращі інтереси дитини в умовах нестабільності суспільства, цифрових загроз та соціокультурної дестабілізації, що викликано воєнними діями, одночасно зміцнюючи безпеку громади на основі реальних змін особистості.

Перспективи подальших досліджень мають бути спрямовані на емпіричне вивчення впливу цифровізації (зокрема, впровадження «Е-пробації» та інтелектуальних систем підтримки рішень) на ефективність соціально-виховної роботи з неповнолітніми суб'єктами пробації; розробку та апробацію багатовимірної моделі оцінки успішності ресоціалізації, що включає якісні індикатори відновлення родинних зв'язків, освітньої/професійної залученості та подолання травм; дослідження професійного вигорання та деформації працівників пробації в умовах воєнного стану, з акцентом на механізми профілактики та підтримки психічного здоров'я персоналу; вивчення ролі міжвідомчої та громадської партнерської мережі (з урахуванням понад 2670 організацій станом на 2025 рік) у покритті криміногенних потреб неповнолітніх та зниженні рівня рецидиву.

Такі дослідження дозволять науково обґрунтувати подальші кроки реформування, забезпечуючи перехід ювенальної пробації до повністю людиноцентричної, ефективною та європейсько інтегрованою системою.

Список літератури:

1. Виклик до Центру пробації правопорушник зможе отримати через мобільний додаток «Пробація в смартфоні»: які функції матиме застосунок. Громадський простір. URL: <https://www.prostir.ua/?news=vyklyk-do-tsentr-probatsiji-pravoporushnyk-zmozhe-otrymaty-cherez-mobilnyj-dodatok-probatsiya-v-smartfoni-yaki-funktsiji-matyme-zastosunok> (дата звернення: 02.03.2026).
2. Закон України «Про пробацію» від 05.02.2015 № 160-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text> (дата звернення: 11.03.2026).
3. Макарова О., Зінченко Д., Шевченко І. Психологічна робота з неповнолітніми, які перебувають у конфлікті із законом. *Габітус*. 2023. Вип. 52. С. 244–248. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2023.52.41>
4. Найкращі практики роботи з підлітками: метод. посіб. / І. О. Нерубаєва, А. П. Павловський, А. В. Шебардіна. Київ, 2020. 180 с.
5. Огляд результатів діяльності ДУ «Центр пробації» за I півріччя 2025 року. Київ, 2025. URL: <https://www.probation.gov.ua/analitichna-informaciya> (дата звернення: 11.03.2026).
6. Пихтіна Н.П. Профілактика девіантної поведінки дітей і молоді: психолого-педагогічні та соціально-правові аспекти: навч. посіб. Ніжин, 2014. 399 с.
7. Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства юстиції України щодо вдосконалення діяльності уповноважених органів з питань пробації. Наказ Міністерства юстиції України від 13.03.2025 № 732/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0413-25#Text> (дата звернення: 10.03.2026).
8. Про затвердження операційного плану реалізації у 2025 і 2026 роках Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.10.2025 № 1188-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1188-2025-%D1%80#Text> (дата звернення: 14.03.2026).
9. Про затвердження Порядку взаємодії уповноважених органів з питань пробації та служб у справах дітей, органів соціального захисту населення під час здійснення пробації щодо неповнолітніх засуджених осіб до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі. Наказ Міністерства юстиції України та Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України від 20.11.2025 № 3179/5/601. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1736-25#Text> (дата звернення: 14.03.2026).
10. Про схвалення Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року та затвердження операційного плану її реалізації у 2022-2024 роках. Розпорядження КМУ від 16.12.2022 № 1153-р/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 14.03.2026).
11. Удосконалення інструменту оцінки ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення неповнолітніми особами є важливою складовою євроінтеграційного шляху України. Пробація: майбутнє зараз. URL: <https://www.probation.gov.ua/news/Удосконалення-інструменту-оцінки-ри> (дата звернення: 11.03.2026).

References:

1. Vyklyk do Tsentru probatsii pravoporushnyk zmozhe otrymaty cherez mobilnyi dodatok «Probatsiia v smartfoni»: yaki funktsii matyme zastosunok. Hromadskyi prostir. (2026) [Offenders will be able to receive summonses to the Probation Center via the “Probation on Your Smartphone” mobile app: what features the app will offer. Public Space]. URL: <https://www.prostir.ua/?news=vyklyk-do-tsentr-probatsiji-pravoporushnyk-zmozhe-otrymaty-cherez-mobilnyj-dodatok-probatsiya-v-smartfoni-yaki-funktsiji-matyme-zastosunok> [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy (2026) «Pro probatsiui» vid 05.02.2015 № 160-VIII. [«On Probation» dated February 5, 2015, No. 160-VIII]. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text> [in Ukrainian].
3. Makarova, O., Zinchenko, D. & Shevchenko, I. (2023) Psykholohichna robota z nepovnoletnimy, yaki perebuvaiut u konflikti iz zakonom [Work with Minors in Conflict with the Law]. *Habitus*, 52, 244–248 DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2023.52.41> [in Ukrainian].
4. Nerubaieva, I. O., Pavlovskiy, A. P. & Shebardina, A. V. (2020). Naikrashchi praktyky roboty z pidlitkamy [Best practices for working with teenagers]. Kyiv [in Ukrainian].
5. Ohliad rezultativ diialnosti DU «Tsentr probatsii» za I pivrichchia 2025 roku (2025). [Overview of the Performance Results of the State Institution “Probation Center” for the First Half of 2025]. Kyiv. URL: <https://www.probation.gov.ua/analitichna-informaciya> [in Ukrainian].
6. Pykhtina, N. P. (2014). Profilaktyka deviantnoi povedinky ditei i molodi: psykholoho-pedahohichni ta sotsialno-pravovi aspekty: navch. posib. [Prevention of Deviant Behavior in Children and Youth: Psychological, Pedagogical, and Socio-Legal Aspects: A Textbook]. Nizhyn [in Ukrainian].
7. Pro zatverdzhennia Zmin do deiakykh normatyvno-pravovykh aktiv Ministerstva yustytzii Ukrainy shchodo vdoskonalennia diialnosti upovnovazhenykh orhaniv z pytan probatsii. Nakaz Ministerstva yustytzii Ukrainy vid 13.03.2025 № 732/5. [On the Approval of Amendments to Certain Regulatory Acts of the Ministry of Justice of Ukraine Regarding the Improvement of the Activities of Authorized Probation Authorities. Order of the Ministry of Justice of Ukraine No. 732/5 dated March 13, 2025]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0413-25#Text> [in Ukrainian].
8. Pro zatverdzhennia operatsiinoho planu realizatsii u 2025 i 2026 rokakh Stratehii reformuvannia penitentsiarnoi systemy na period do 2026 roku. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29.10.2025 № 1188-r. [On the Approval of the Operational Plan for the Implementation in 2025 and 2026 of the Strategy for Reforming the Penitentiary System for the Period up to 2026. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 1188-r dated October 29, 2025] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1188-2025-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

9. Pro zatverdzhennia Poriadku vzaiemodii upovnovazhenykh orhaniv z pytan probatsii ta sluzhb u spravakh ditei, orhaniv sotsialnoho zakhystu naseleння pid chas zdiisnennia probatsii shchodo nepovnitnikh zasudzhenykh osib do pokaran, ne poviazanykh z pozbavleniam voli. Nakaz Ministerstva yustytzii Ukrainy ta Ministerstva sotsialnoi polityky, simi ta yednosti Ukrainy vid 20.11.2025 № 3179/5/601 [On the Approval of the Procedure for Interaction Between Authorized Probation Authorities, Child Welfare Services, and Social Protection Agencies During the Probation of Juvenile Offenders Sentenced to Non-Custodial Punishments. Order of the Ministry of Justice of Ukraine and the Ministry of Social Policy, Family, and Unity of Ukraine dated November 20, 2025, No. 3179/5/601]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1736-25#Text> [in Ukrainian].

10. Pro skhvalennia Stratehii reformuvannia penitentsiarnoi systemy na period do 2026 roku ta zatverdzhennia operatsiinoho planu yii realizatsii u 2022-2024 rokakh. Rozporiadzhennia KМУ vid 16.12.2022 № 1153-r [On the Approval of the Strategy for Reforming the Penitentiary System for the Period up to 2026 and the Adoption of the Operational Plan for Its Implementation in 2022–2024. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 1153-r dated December 16, 2022]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153-2022-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

11. Udoskonalennia instrumentu otsinky ryzykiv vchynennia povtornoho kryminalnoho pravoporushennia nepovnitnimy osobamy ye vazhlyvoiu skladovoiu yevrointehratsiinoho shliakhu Ukrainy [Improving the tool for assessing the risk of recidivism among minors is a key component of Ukraine’s path toward European integration]. *Probatsiia: maibutnie zaraz – Probation: The Future Is Now*. URL: <https://www.probation.gov.ua/news/Удосконалення-інструменту-оцінки-ри> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 29.00.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026